

Van Hei naar Turf

14 juli
Big Jump in de Moervaart

1 september
Picknick in het Heidebos

8 september
Nacht van de vleermuis

Zomer
Fietszoektocht

Afgiftelokator Wachtebeke - toelatingsnummer P 109112
V.u. Griet Buyse, Trekweg 107, 9030 Mariakeke

natuurpunt
Moervaart-Zuidlede

Inhoud

Woord vooraf	3
Activiteiten	4
Een nieuwe poel voor het Heidebos	6
Wat wriemelt daar in het Heidebos? Picknick!	7
Alweer een grandioze fietszoektocht.....	8
Big Jump in de Moervaart.....	10
Waterkwaliteit van de Moervaart.....	11
In memoriam André.....	16
Verslag vroegochtendwandeling	17
Verslag Reiger en co in Puyenbroeck	18
Bedankt Prudent!.....	19
Overzicht activiteiten	20

Lidgeld

Het lidgeld van Natuurpunt be- draagt 24 euro per gezin vanaf 1/1/2010. Als lid krijg je het tijdschrift Natuur.blad en dit afdelings- tijdschrift, geniet je van een aan- zienlijke korting op producten uit de Natuurpunt Winkel en neem je gra- tis deel aan geleide wandelingen. Over deze en nog andere voordelen die je hebt als Natuurpuntlid, lees je meer in Natuur.blad. Leden kunnen zich abonneren op Natuur.focus, het natuurhistorisch tijdschrift en/ of Natuur.oriolus, het tijdschrift over vogels. Een abonnement voor één van beide kost 8,5 euro boven- op het lidmaatschap. Het lidmaat- schap, samen met een abonnement op beide tijdschriften, wordt aange- boden voor 38,50 euro. Lidgeld en / of abonnementsgeld kan je storten op 230-0044233-21 met vermeld- ing van naam of lidnummer (voor de hernieuwingen) en Natuur.focus en / of Natuur. oriolus (voor de abonnementen).

Werkten mee

Gisèle Baetens, Griet Buyse, Maatje den Herder, Marc Martens, Anne- mie Philips, Norbert Van Acker, Pe- ter Wesemael

Foto's

Foto's: zie binnenin tijdschrift
Foto voorpagina:
Bloeiende heide in het Heidebos,
foto door Gert Du Cheyne

Eindredactie & layout

Griet Buyse

Redactieadres

Griet Buyse, Trekweg 107, 9030
Mariakerke, 09 329 55 45,
griet.buyse@gmail.com

Steun

Steun de projecten van Moervaart- Zuidlede. Een gift is fiscaal aftrek- baar vanaf 40,00 euro (alle giften in één jaar aan Natuurpunt vzw wor- den samengeteld).

Rekeningnummer 293-0212075-88
van Natuurpunt Beheer vzw.

Vermeld één van onze projectnum- mers:

- **Moervaart-Zuidlede**   **3617**
- **Heidebos**   **6636**
- **Turfmeersen**   **6113**
- **Reepkens**   **6119**
- **Zandberg**   **6668**

Woord vooraf

Beste leden van Natuurpunt: de einddatum van het Life+ project loopt naar zijn einde. In het Heidebos zijn de veranderingen goed te zien. En we hebben al resultaten voor de natuur. Sommige zeldzame planten genieten reeds van de opengemaakte ruimte en laten hun bloemenpracht zien. Zo zijn de zeldzame liggende vleugeltjesbloem en het hondsviooltje reeds goed vertegenwoordigd en ze zorgen voor een blauwe toets tussen de grassen.

Door het koude voorjaar zijn de vlinders wat later verschenen. Toch zijn reeds tientallen hooibeestjes waargenomen op de centrale vlakte. En ook de kleine vuurvlinder en het bruin blauwtje zijn hun zoektocht naar voedselplanten begonnen. Binnen een paar weken kunnen de kinderen weer verwonderd kijken naar de 'zebrarupsen'. Deze in banden met zwart en oranje verdeelde veelvraten komen uit eitjes die de helrode sint-jakobsvlinder met zwarte bovenzvleugel nu reeds heeft afgezet op het sint-jakobskruiskruid. De planten komen over het ganse gebied voor, dus zoeken naar die rupsen wordt een fluitje van een cent.

Ondertussen zijn de adelaarsvarens reeds een eerste

keer gekneusd. Zo kunnen ze de andere plantengroei niet meer onderdrukken. En er zijn ook drie Galloways bijgekomen, de kudde is aangegroeid tot 20 dieren. Dit moet een betere begrazing geven in het uitgebreide raster.

Ook wie de wandeling 'Turfmeersen op zijn zondags' meemaakte heeft kunnen vaststellen dat de naar de oorspronkelijke glooiing uitgegraven Moerenloop een zeer waardevol biotoop geworden is. We zagen er de gewone geelrand (een reuzentor) en zijn larve met monsterkaken, de kleine watersalamander en vele andere waterbewoners. Ook zeldzame bloemen bewonen het heldere water en de omliggende weide. Een ware kleurenpracht.

Zo zien we dat de inzet voor natuur rendeert. Dank zij de steun van elk lid en elke vrijwilliger hopen we jaar na jaar mooie resultaten te boeken. Ga gerust geregeld genieten van de natuur, het is nog gezond ook. Hopelijk tot op een van onze activiteiten of een ontmoeting op een wandelpad.

Marc Martens

Voorzitter Natuurpunt Moervaart-Zuidlede

De Galloways in het Heidebos - Foto: Marc Martens

Activiteitenkalender

Zomerperiode

JULI - AUGUSTUS - SEPTEMBER

In de zomermaanden kan je opnieuw meedoen aan onze zomerse fietszoektocht! Lees er alles over op pagina 8-9.

Zondag 14 juli: BIG JUMP in de Moervaart

Spring mee in de Moervaart voor zuiverder water!
Kijk snel op pagina 6-7.

Augustus

Zondag 11 augustus

Safarkensmarkt in Wachtebeke

Natuurpunt Moervaart-Zuidlede staat alweer op de Safarkensmarkt in Wachtebeke. Deze gaat, wegens werken in het dorp, dit jaar door in de Warandewijk.

In onze tent serveren wij Wachtebeekse vlaaien, taart en gebak die kunnen gecombineerd worden met koffie en frisdrank. Maar eventueel ook met Gageleer, het vermaarde Natuurpunt Bio-bier.

Ons alom gekend bierpulschuiven zorgt voor de nodige animatie.

Alle opbrengsten uit ons activiteiten worden gebruikt voor de natuurgebieden in onze afdeling Natuurpunt Moervaart-Zuidlede. We staan er van 14.00 u tot zonsondergang.

Waar: Warandewijk in Wachtebeke.

Meer info: Marc Geerinck, tel: 0473 335038, marc_geerinck@hotmail.com of Griet Buyse, 09 329 55 45, 0478 23 22 19, griet@heidebos.be

September

Zondag 1 september

Wat wriemelt daar in het Heidebos? Picknick in het Heidebos

Kom de pracht en veelheid aan insecten, spinnetjes, kevertjes en allerlei andere wriemelbeestjes in het Heidebos onder de loupe nemen!

Geleide wandelingen over insecten, speciale kindervandeling, vrij wandelparcours, hapjes en drankjes op de picknickdekens in het Heidebos.

Geniet mee van deze gezellige namiddag!

Lees meer op pagina 7 in dit tijdschrift.

Afspraak: zondag 1 september, 13u30 tot 18u,

Zaterdag 8 september

Nacht van de Vleermuis - Zaffelare

Onze Nacht van de Vleermuis gaat opnieuw door in Zaffelare. Langs ons wandelparcours passeren we o.a. aan de bunkers die de gemeente Lochristi vleermuisvriendelijk liet aanpassen vorig jaar.

Afspraak:

start vanaf 18u30 aan de oude Pastorie in Zaffelare, Zaffelare-Dorp 83. Voor de kinderen zijn er aangepaste activiteiten, zoals vleermuis spelletjes en een schminkstand. Om 19 uur start een korte informatieve presentatie, daarna vertrekken we op wandel.

Start:

informatieve presentatie: om 19 uur, daarna wande-

lingen (de laatste wandeling start om 20u45!)

Waar:

vanaf 18u30 aan de oude Pastorie in Zaffelare, Zaffelare-Dorp 83 in 9080 Zaffelare

Organisatie:

Natuurpunt Moervaart-Zuidlede, JNM Moervallei

Contact:

Maatje den Herder, 09 355 58 59,
maatje.den.herder@telenet.be

Prijs: gratis

Doelgroep: alle leeftijden: volwassenen, kinderen, gezinnen. Voor deze activiteit is het niet vereist op voorhand in te schrijven.

Opmerking:

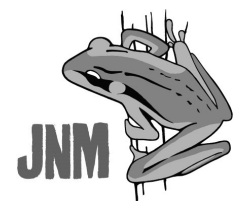
honden zijn niet toegelaten ; stevig schoeisel, lange broek is wenselijk.

Activiteiten JNM Moervallei

Vakantieperiode is volop kampperiode bij de Jeugdbond voor Natuur en Milieu!

Neem regelmatig eens een kijkje op www.jnm.be/moervallei.

Zo blijf je perfect op de hoogte van het reilen en zeilen van JNM Moervallei en zie je wanneer de activiteiten in september opnieuw starten. Veel plezier !

Moervallei

Een nieuwe poel in Het Heidebos

MAATJE DEN HERDER

Foto: Marc Martens

In het kader van het Europese LIFE- project is er heel wat beheerwerk gedaan in het Heidebos. Eén van de werken die dit voorjaar gebeurde, is het graven van een nieuwe poel.

In Het Heidebos zijn al verschillende drinkpoelen om te garanderen dat de Galloways altijd over drinkwater beschikken. Omdat de koeien altijd als kudde bij elkaar te vinden zijn, gaan ze ook samen drinken. Hierdoor worden de zandige kanten van de poelen steeds kapotgelopen. Zo krijgen planten aan de kant van de poel weinig tot geen kans. Ook wordt het water steeds bemest. Door het hoge nitraatgehalte, heb je veel algengroei. In het water vind je weinig of geen waterplanten en ook weinig waterleven.

Daarom werd een poel gegraven die wel de mogelijkheid geeft voor waterleven. De poel heeft een mooie natuurlijke glooiing. Om te voorkomen dat de koeien ook hier gaan drinken, staat er prikkeldraad omheen. Zo zal er in de poel meteen allerlei waterleven te

zien zijn. Vogels en kleine zoogdieren komen er drinken. Die kunnen zaden en eitjes meebrengen die aan hun pootjes kleven. Ook de wind zorgt voor de verspreiding van planten en beestjes. Veel waterkevers kunnen vliegen, dus die zullen de nieuwe poel wel vinden. Het is ongelooflijk hoe snel een nieuwe poel zichzelf bevolkt met flora en fauna.

Water geeft een enorme verrijking aan een biotoop. Water geeft de mogelijkheid van veel insecten om zich te vermenigvuldigen. Amfibieën zoals kikkers en salamanders zullen dankbaar gebruik maken van het schone stilstaande water.

Misschien zien we volgend jaar al talloze libellen en waterjuffers boven en rond het water zweven. De poel zal ook vanzelf volgroeien met allerlei water- en moerasplanten. In en rond de poel zal zich een paradijsje ontwikkelen. Hier hoeft de mens niets voor te doen, alleen de rust respecteren.

Zondag 1 september

Wat wriemelt daar in het Heidebos? Picknick in het Heidebos

Kom de pracht en veelheid aan insecten, spinnetjes, kevertjes, ... en allerlei andere wriemelbeestjes in het Heidebos onder de loupe nemen!

Programma

- ◇ **Geleide wandeling** om 14u30 over insecten
- ◇ Speciale **wandeling voor kinderen** over insecten om 14u30
- ◇ **Vanaf 13u30: vrije wandeling** over insecten langs het parcours van de groene wandeling (ong. 4 km) met **leuke stops** onderweg langs de wandeling. Boeiend en leuk voor jong en oud!
- ◇ **Doorlopend:** vanaf 14u tot 18u kan je aan Parking 1 terecht voor een hapje en drankje in het Heidebos op picknickdekens!

Afspraak: zondag 1 september, 13u30 tot 18u, Parking 1, Heidebos

Foto's: Griet Buyse

Meer informatie vind je vanaf augustus op www.heidebos.be, bij Daniël Acke, 09 356 91 18, danielheidebos@skynet.be of bij Griet Buyse, 09 329 55 45, griet.buyse@gmail.com

Natuurpunt werkt sinds vele jaren aan het herstel van de waardevolle natuur in het Heidebos. Hierbij krijgt Natuurpunt – door middel van het Life+ natuurfonds – financiële steun van de Europese Unie.

Alle werken die de voorbije jaren in het Heidebos gebeurden, komen o.a. ten goede aan tal van insecten.

Alweer... een grandioze fietszoektocht van Natuurpunt Moervaart-Zuidlede

TEKST: NORBERT VAN ACKER

Naar jaarlijkse gewoonte, en dit voor de veertiende maal, richt Natuurpunt Moervaart–Zuidlede een gezellige fietszoektocht in. Je fietst de tocht wanneer het jou best uitkomt en op eigen ritme, alleen of met familie of vrienden. En bovendien kan je er ook nog prachtige prijzen mee winnen. De afstand is 34,2km.

Je kan op een plezante manier op zoek gaan naar 20 antwoorden. Onderweg moet je ook aandachtig zijn en nog eens 10 foto's zoeken. Onder de leuke "combineer zelf de factoren vrije tijd, mooi weer, zin om te fietsen, ontdekken van onbekende fietspaden, antwoorden zoeken...." is dit de ideale uitdaging!

Dit jaar rijden we terug door onze prachtige Moervaartvallei. We fietsen langs de Moervaart, de Zuidlede en de Lede. De tocht is opgevat als een lus en je kan er op 7 verschillende plaatsen instappen. Zo kom je telkens terug op jouw startpunt nadat je de ganse tocht gereden hebt. Het traject is zeer landelijk. Er is rekening gehouden met zoveel mogelijk autovrije wegen of gescheiden fietspaden. Bij langdurige regenval zijn bepaalde delen van het traject moeilijk bereikbaar.

Molsbroek - Foto: Vilda / Yves Adams

vildaphoto

De formulieren zijn op een twintigtal verkooppunten in de gemeenten Wachtebeke, Moerbeke-Waas, Lochristi, Eksaarde, Doorselaar, Sinaai, Lokeren en Berlare te verkrijgen aan 4 euro. Op het formulier vind je alle gegevens over de tocht en de prijsuitreiking. De prijsuitreiking vindt plaats op vrijdag 25 oktober in het Woon- en Zorgcentrum Sint-Vincentius in Zaffelare.

De fietszoektocht loopt in de maanden juli, augustus en september. Een gouden raad: begin er op tijd aan.

Prijs:

Een deelnameformulier kost 4 euro. Leden van Natuurpunt kunnen op de avond van de prijsuitreiking 1 euro terug krijgen.

Meer info:

Stuur een e-mail naar vanackernorbert@gmail.be of kijk op de website

www.natuurpuntmoervaartzuidlede.be. Daar vind je alle verkoopadressen en de eventuele wijzigingen.

Fietszoektocht - Foto's: Norbert Van Acker

Big Jump in Moervaart: 14 juli !

Op zondag 14 juli om 15u springen in heel Europa op hetzelfde tijdstip duizenden mensen in rivieren, waterlopen en meren om te tonen dat ze wakker liggen van proper water, en dat ze daar iets willen aan doen. Big Jump wil de Europese kaderrichtlijn water meer bekendheid geven. Die kaderrichtlijn wil dat tegen 2015 alle Europese waterlopen ecologisch in een 'goede toestand' zijn. Een ambitieuze doelstelling die moeilijk te bereiken is zonder steun van het brede publiek. Daarom brengt de Big Jump elk jaar opnieuw zoveel mogelijk mensen (letterlijk) opnieuw in contact met waterlopen.

Spring mee in de Moervaart in Wachtebeke: zondag 14 juli om 15u stipt

Big Jump wordt in België georganiseerd door Natuurpunt vzw, Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen vzw en Goodplanet Belgium.

Derde Big Jump in de Moervaart

Al voor de vierde keer organiseert Natuurpunt Moervaart-Zuidlede in Wachtebeke een Big Jump. Enkele leden van **Duikclub de Triton Divers** van Wachtebeke zullen opnieuw in vol ornaat in de Moervaart springen. Ook de **brandweer van Zelzate** zal aanwezig zijn met een (reddings©boot).

Dit jaar kunnen wij rekenen op speciale medewerking van **Carry Goossens en Soetkin Collier**, zangeres van Urban Tred en Sanome. Onze BIG JUMP won vorig jaar de tweede prijs van "Milieuprijs 2012", georganiseerd door de Milieuraad van Wachtebeke. Wij kregen een waardebon van 50 euro voor aankopen bij de Wereldwinkel. Wij gebruiken deze bon om flessen fruitsap van Oxfam te verdelen aan de eerst ingeschrevenen in jump-uitrusting op 14 juli.

Waterkwaliteit van de Moervaart

Doorlopend verzorgen de milieuadviesraden van Wachtebeke en Lochristi een informatie- en demostand over de kwaliteit van het oppervlaktewater van de Moervaart. Kom de waterdiertjes met microscoop bekijken.

De waterkwaliteit van de Moervaart

Lees meer op de volgende bladzijden.

Spring veilig!

Wil jij ook deelnemen aan de Big Jump? Breng dan zwemgerief en watersandalen mee. Er zijn geen verkleedhokjes en douchehokjes.

Jij komt toch ook?!

Afspraak: vanaf 14u ter hoogte van Overledebrug aan de Moervaart te Wachtebeke, springen om 15u.

Meer info: www.bigjump.be of Jean-Pierre De Rycke GSM: 0477.562.226, drjean-pierre@scarlet.be, Mia Van Streydonck GSM: 0474.435.789, vsmia@scarlet.be

TIPS VOOR JE VEILIGHEID

Spring steeds met schoeisel, hou je hoofd boven water (letterlijk en figuurlijk) en wees voorzichtig bij het te water gaan. Kinderen onder de 12 jaar springen enkel onder begeleiding.

Zaffelare Dorp 35, 9080 Lochristi
☎ 09-355 81 45

Waterkwaliteit van de Moervaart

PETER WESEMAEL

Al enkele jaren springen we met onze afdeling de Moervaart in tijdens de "Big Jump". Daarmee willen we aandacht vragen voor een betere waterkwaliteit. Maar hoe goed (of hoe slecht) is die kwaliteit eigenlijk op dit moment? En hoe wordt dit gemeten?

Europese verplichting

Reeds enige tijd heerst vrijwel unaniem de overtuiging dat water een erfgoed is dat als dusdanig moet worden behandeld, beschermd en verdedigd. Om de watervoorraden en de kwaliteit van de stroomgebieden in Europa op lange termijn veilig te stellen, heeft de Europese Unie daarom in het jaar 2000 een richtlijn uitgevaardigd. Deze Europese kaderrichtlijn Water verplicht de lidstaten om duurzaam met water om te springen. Hiervoor moeten ze beheerplannen opstellen per stroomgebied.

De richtlijn hanteert ook concrete doelstellingen voor de kwaliteit van oppervlaktewater en grondwater. Ze bepaalt dat tegen eind 2015 een 'goede oppervlaktewatertoestand' en een 'goede grondwatertoestand' moet worden bereikt in alle Europese wateren.

Om een 'goede oppervlaktewatertoestand' te bereiken moet aan drie voorwaarden worden voldaan:

1. de achteruitgang van de toestand van het oppervlaktewater moet worden voorkomen,
2. de oppervlaktewateren moeten worden hersteld of verbeterd,
3. de verontreiniging door schadelijke stoffen moet worden verminderd en in bepaalde gevallen stopgezet.

De algemene doelstelling van de richtlijn is dus het bereiken van een **goede toestand**. Om daar te komen zullen zowel de chemische toestand als de ecologische toestand goed moeten zijn. De **goede chemische toestand** wordt gehaald als de milieukwaliteitsnormen gehaald worden voor 33 prioritare stoffen en 8 andere verontreinigende stoffen waarvan de milieukwaliteitsnormen Europees vastgesteld zijn. Een **goede ecologische toestand** wordt gehaald als de biologische en fysisch-chemische kwaliteitselementen een goede toestand halen. Voor de biologische kwaliteitselementen betekent het dat ze slechts een geringe mate van verstoring mogen vertonen als gevolg van menselijke activiteiten en er slechts een lichte afwijking mag zijn van wat normaal is voor het type oppervlaktewater in onverstoorde staat.

Big Jump - Foto's: Griet Buyse

Meten is weten

Om uit te maken of een 'goede ecologische toestand' in een oppervlaktewater wordt bereikt is een goed meet- en beoordelingssysteem van groot belang. De systemen van de lidstaten moeten op elkaar worden afgestemd zodat de rapportering vergelijkbaar is.

De kwaliteit van een waterloop wordt immers bepaald door een complexe samenhang van Verschillende factoren. Zo zullen naast de aanwezigheid en hoeveelheid van bepaalde

verontreinigingen (bv. pesticiden, zware metalen) ook de algemene fysisch-chemische kenmerken (bv. pH, hoeveelheid zuurstof en voedingsstoffen) van het water zelf in belangrijke mate de waterkwaliteit beïnvloeden.

Ook de structuur van bodems en oevers van de waterloop kunnen een zeer belangrijke rol spelen. Al deze factoren maken dat de waterkwaliteitsbepaling niet eenvoudig is. Om een juiste inschatting van de ecologische toestand mogelijk te maken zullen dan ook voor al deze aspecten specifieke meetprogramma's opgesteld moeten worden.

In Vlaanderen zorgt de Vlaamse Milieu Maatschappij (VMM) voor de coördinatie van de verschillende meetprogramma's. De VMM had trouwens al lang voor de EU-richtlijn een meetprogramma (zie ook Van Hei naar Turf jg. 1, nr.2). Na het verschijnen van de richtlijn is dit aangepast en uitgebreid. Zo moeten volgens de richtlijn nu ook een aantal biologische elementen bepaald worden: waterflora, fytoplankton, macro-invertebraten en visfauna. Waterflora, fytoplankton en macro-invertebraten worden sinds 2007 ook door VMM gemonitord.

Voor de macro-invertebraten betreft het een aanpassing van het al veel eerder bestaande meetnet.

Het INBO (Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek) levert de gegevens aan in verband met het visbestand. Hun meetnet Zoetwatervis bestudeert de visstand op een 900-tal plaatsen in Vlaanderen. De resultaten worden gebruikt om de visindex te bepalen. Deze index geeft de afwijking van het huidig visbestand weer ten opzichte van het verwachte visbestand in een onverstoorde situatie.

De Moervaart - Foto: Vildaphoto Yves Adams

Prati-index en Biotische index

Twee klassieke methodes om de waterkwaliteit te bepalen, die door VMM al lang worden gebruikt, zijn de zgn. Prati-index en de Belgische biotische index.

De **Prati-index** geeft de kwaliteitsklasse van de zuurstofhuishouding in oppervlaktewater weer. De zuurstofhuishouding is van cruciaal belang voor de leefbaarheid en het herstel van een biotoop. Aan de hand van de Prati-index voor zuurstofverzadiging (PIO) kan de kwaliteitsklasse van die zuurstofhuishouding worden bepaald. (Prati is een Italiaanse onderzoeker die in 1971 een methode publiceerde om meerdere waterkwaliteitsparameters om te rekenen naar een eenvoudige, onderling vergelijkbare kwaliteitsindex en -klasse.). De verkregen resultaten krijgen de volgende beoordeling (een hogere index wijst op een slechtere kwaliteit!):

PIO	Beoordeling
0 - 1	niet verontreinigd
> 1 - 2	aanvaardbaar
> 2 - 4	matig verontreinigd
> 4 - 8	verontreinigd
> 8	zwaar verontreinigd

Bij de **Belgische Biotische index (BBI)** wordt voor het beoordelen van kwaliteit van oppervlaktewateren gebruik gemaakt van zgn. macro-invertebraten. Dit betreft een zeer diverse groep van organismen, namelijk alle ongewervelde soorten die minstens een deel van hun levenscyclus in het water doorbrengen. Voorbeelden zijn larven van insecten zoals kokerjuffers, libellen en muggen, maar ook weekdieren zoals slakken en mossels en verder ook kreeftachtigen en allerlei soorten wormen. De monitoring van macro-invertebraten bestaat uit de staalname, de identificatie van de macro-invertebraten tot het vereiste niveau (familie, genus, orde...) en het berekenen van een biologische kwaliteitsindex. De staalname gebeurt met een handnet of – indien de waterloop niet doorwaadbaar is omdat hij te diep is of te veel slib bevat – met behulp van artificiële substraten.

De BBI integreert 2 factoren: de aan- of afwezigheid van verontreinigingsgevoelige soortengroepen en de diversiteit (het totale aantal aangetroffen soortengroepen). De indexwaarde schommelt tussen 0 en 10.

BBI	Beoordeling
9-10	Zeer goed
7-8	Goed
5-6	Matig
3-4	Slecht
1-2	Zeer slecht
0	Uiterst slecht

De Moervaart

De VMM beschikt over zeer veel meetpunten in de Vlaamse oppervlaktewateren. Op veel van die meetpunten worden de Prati- en biotische index bepaald. Deze twee cijfers geven weliswaar nog geen volledig beeld, maar geven toch al een goede indicatie van de toestand in die meetpunten. De resultaten van deze metingen kunnen door iedereen

geraadpleegd worden op de website van VMM (www.vmm.be/geoview). In de Moervaart zijn er drie meetpunten op het grondgebied van Moerbeke en één in Wachtebeke. Hieronder worden de gegevens van de website voor deze meetpunten deels weergegeven.

Prati-index

	1990	1992	1993	1995	1998	2000	2001	2004	2006	2008	2010	2011	2012
Overledebrug	8.3	6.4	7.5			3.8	4.3	3.4	3.6	4.5	3.9		
Opw. Terwestbrug				6.8	4	4.6	4.6	3.9	3.5	4.7	3.7		
Dambrug						5	4.8	3.7	3.9	4.2	3.6		4.3
Opw. Coudenbormbrug	7.7	5.3	6.6	5.2	4.7	4.6	4.1	3.5	3.7	4.2	3.8	4.2	4

Biotische index

	1990	1992	1993	1995	1997	1998	2000	2001	2002	2004	2005	2006	2009
Overledebrug	3	5						6	6		7	7	
Opw. Terwestbrug			4	6	5	5	5	6	7		7		
Dambrug					4		5		6	7			
Opw. Coudenbormbrug	4	5	4	6	5	5	6	6					7

Uit deze cijfers blijkt dat zowel de chemische kwaliteit (Prati-index) als de biologische kwaliteit (BBI) vooral tussen 1990 en 2000 zijn verbeterd. Er is een evolutie te zien van zwaar verontreinigd naar matig verontreinigd voor de chemische toestand van het water. De biologische kwaliteit evolueerde van slecht naar matig. Die verbetering is het resultaat van de uitbouw van de openbare waterzuivering en de inspanningen van de bedrijven en de landbouw. Tussen 2000 en nu is er jammer genoeg niet zo veel vooruitgang meer te zien voor de chemische kwaliteit. Maar uit de Biotische index blijkt wel dat het waterleven zich toch verder heeft hersteld. De recentste waarden voor de BBI wijzen al op een goede biologische kwaliteit in de Moervaart.

Dezelfde trend als in de Moervaart doet zich in veel andere waterlopen voor, m.a.w. de kwaliteit van de Vlaamse oppervlaktewateren blijkt de laatste jaren weinig of niet meer te verbeteren. Om uiterlijk eind 2015 te kunnen voldoen aan de verplichting om in alle oppervlaktewateren een goede ecologische toestand te bereiken zijn er dus nog aanzienlijke inspanningen nodig. In de eerste plaats zullen de lozingsbronnen nog verder moeten beperkt worden, waarbij meer de klemtoon zou moeten gelegd worden op de aanpak van riooloverstorten én de aanpak van verspreide lozingsbronnen (o.a. aanpak van de stikstof- en fosforverliezen uit de landbouw). Daarnaast is het nodig de structuur van waterlopen te verbeteren door bv. hermeandering en natuurlijke oeverinrichting. Ook door de waterbodems te saneren kan het zelfreinigende vermogen verhoogd worden.

In memoriam André

MAATJE DEN HERDER

Beste natuurvrienden,

Met spijt moet ik jullie het overlijden melden van een van onze meest actieve natuurgidsen. Er zullen niet veel mensen met liefde voor de natuur zijn die nooit met André Van Peteghem zijn meegewandeld. Hij was het grote voorbeeld van veel jonge natuurgidsen. André kende immers heel veel over beestjes, insecten, over plantjes kon je hem alles vragen en kende ook ieder liedje van de zangvogels. Met veel geduld leerde hij ons luisteren en vogels herkennen. Hij kende onze gebieden op zijn duimpje. De plantjes in Het Heidebos en op De Turfmeersen. André leek een wandelende encyclopedie.

In de beginjaren was André lid van ons plaatselijk bestuur. Zo legde hij mee de fundamenten van onze huidige Natuurpuntafdeling en de uitbouw van onze natuurgebieden en onze werking. Zijn grote liefde lag in de Daknamse Meersen, waar hij conservator was. Hier hielp hij onder andere de ooievaars aan een woonst. Mijn mooiste herinneringen gaan uit naar de vroege ochtendwandelingen in De Etbos. Dankzij André mochten we eens per jaar in dit paradijselijk stuk natuur. Jaar op jaar hoorden we hier verschillende nachtegalen.

Bij het horen van het Frederik, Frederik, Frederik van de zanglijster zullen we steeds aan André denken. Hij was een man met een groot hart en veel inzet voor de wereld rondom ons.

André is na een lange, slepende ziekte, die hij moedig gedragen heeft, gestorven. We wensen zijn familie alle sterkte toe.

André werd begraven op donderdag 16 mei in Eksaarde.

Foto's: Natuurpunt Zuid-Waasland

Vroegochtendwandeling in het Etbos

TEKST: ANNE MIE PHILIPS FOTO'S: MARC DE MOOR

Een twintigtal moedige wandelaars verzamelde zich aan de Etboshoeve. Het was nog te donker om te zien of er wallen onder de ogen aanwezig waren...! In elk geval, na een welkomstwoordje door de gids Lou gingen we op stap. Een storm had in het bos vorig jaar huisgehouden en daardoor startten we met enige klim- en klauterwerk.

De merel en de koekoek waren al gauw te horen. De laatste legt relatief kleine eitjes omdat, zoals iedereen weet, hij in andermans nest wordt gevoed en hij zoekt het nest op van de soort waar hij het jaar tevoren is uitgekomen.

We hebben veel vogelsoorten gehoord zoals tjif tjaf, winterkoning, boomklever, zwartkop, vink, roodborstje, grasmus enz.

Een zilverreiger kwam overgevlogen en later verscheen zijn broertje, de blauwe reiger.

Op een gegeven moment stapten we voorbij een watertje met veel riet en de kleine karekiet zat inderdaad in het riet en wel zó dat we heel rustig konden kijken en luisteren naar hem. Ook een meerkoet en haar nest met zes eieren was heel zichtbaar.

We werden gewezen op een klein giftig plantje dat hier vrij zeldzaam is, de éénbes evenals het dal-kruid.

In het Etbos staan twee heel oude eiken. De leeftijd is moeilijk in te schatten, maar 400 jaar zou zeker kunnen. We namen de omtrek en de boom meet rondom 4m 40cm. Men zou deze graag geklasseerd zien.

Natuurlijk gaat het in de vroege ochtend niet alleen om vogels. De mist hing laag en de zon scheen prachtig door de bomen. Dat alleen maakte het de moeite waard om zo vroeg uit bed te komen.

Op een gegeven moment kwamen we aan de achterzijde van Puyenbroek en wie hoorden we daar zingen? Het was de nachtegaal. We hoorden nog niet zijn volledige lied maar hij deed wel zijn best. In Puyenbroek staan momenteel veel jonge bomen dicht bij elkaar en dat maakt, voor hem, de ideale broedplaats.

Voor de tiggertaazwam, die alleen groeit op dood wilgenhout dat in zoet water ligt, heb je enige fan-

tasie nodig om er iets van tijger in te zien, maar wel mooi.

De eerste vlinders hebben we ook gezien maar het is nog wat vroeg op het jaar. Door de uitzonderlijk lange winter is de natuur toch een maandje achter dit jaar. Als planten en bomen niet kunnen ontwikkelen en bloeien, en de insecten dus geen eten vinden, hebben de vogels op zich ook geen eten. En zo komt het hele ecosysteem vertraagd op gang.

Na de 2,5 durende wandeling hadden de meeste zin in een tweede ontbijt !

Terugblik: maandag 1 april: reiger en co

TEKST: GISÈLE BAETENS FOTO'S: THIERRY VAN DRIESSCHE

Neen, geen aprilgrap! Er waren heel wat mensen paraat om te zoeken naar reigers en hun nesten in het domein van Puyenbroeck. En we werden verwend op twee vlakken:

1) Door onze gids. Maatje wist heel wat te vertellen over reigers en zwammen en mollen en zo meer. Ze had een tas met foto's en een rugzak met didactisch materiaal mee: onder andere een poot, bek en braakbal van een reiger (ja, een reiger produceert dat ook, zij eten niet enkel vis maar ook al eens een mol en zelfs een konijn), pootjes van een mol en van een muskusrat. Hartelijk dank voor de schitterende uiteenzetting, Maatje!

2) We werden ook verwend door de natuur.

*De zon was van de partij en uit de wind was het best aangenaam.

*We hebben reigers gezien op hun nest, niet veel maar toch...

*Een buizerd zweefde verschillende malen boven onze hoofden.

*Twee maal kruisten twee reeën ons pad.

*Aan de muur van een schuilhut konden we een dwergvleermuis bewonderen.

Voor ons een meevaller, voor haar niet denk ik want daar eenzaam en alleen aan de muur hangen ipv je winterslaap verder te zetten in de groep en beschermd tegen de kou valt waarschijnlijk niet mee.

*Het paarse maarts viooltje stond in bloei net als de inheemse kornoelje met zijn gele bolvormige bloempjes die -als honderden zonnetjes- schitterden op de struiken.

*Verder werden we door Maatje nog gewezen op het judasoor (zwam) en het bekertjesmos (symbiose tussen alg en schimmel). Dat alles maakte er een prachtige wandeling van!

Bedankt Prudent!

TEKST: DIRK VAN POTTENBERG FOTO'S: MARC MARTENS

Na zeven jaar als superactieve vrijwilliger, neemt Natuurpunt afscheid van Prudent Van Kwikkelberghe. Met zijn 72 lentes wil hij het nu een beetje rustiger aan doen.

Zowat zeven jaar geleden kenden we Prudent als één van de zovele lopers in het Heidebos. Hij zaagde, zoals zovelen toen, zijn voorraadje brandhout in het Heidebos. Prudent was toen één van de weinigen, die spontaan met het bestrijden van Amerikaanse vogelkers startte. Vooral met het kapmes en de spade ging hij de Amerikaanse vogelkers te lijf. Niemand zal ooit zoveel Amerikaanse Vogelkers met het kapmes neergelegd hebben als Prudent, in

het Heidebos maar ook in de Zandberg. Prudent was ook barman en afwasser op talloze activiteiten, o.a. op onze jaarlijkse Wandel Mee en in het Heidebos. Sedert enkele jaren hebben we een vrijwilligers werkploeg die beheerwerken uitvoert. Prudent was bijna altijd paraat. We vervingen weidpalen, snoeiden bomen, leverden strijd tegen de Amerikaanse vogelkers, braken caravans en andere koterij af,...

Daarom... Bedankt Prudent voor de fijne samenwerking! We zetten jou en Andrea met plezier in de bloemetjes!

Activiteiten van NP Moervaart-Zuidlede

Juli - augustus - september

Fietszorktocht

Zondag 14 juli

Big Jump in de Moervaart

Zondag 11 augustus

Safarkesmarkt in
Wachtebeke

Zondag 1 september

Wat wriemelt daar in het
Heidebos? Picknick in het
bos!

Zaterdag 8 september

Nacht van de vleermuis in
Zaffelare

Zondag 22 september

Herfstwandeling Etbos

Zondag 13 oktober

Paddenstoelenwandeling in
het Heidebos
Week van het Bos

Zondag 20 oktober

Wandeling in de Zandberg

Vrijdag 25 oktober

Voor meer info: www.heidebos.be

SLEEPY SLAAPCOMFORT

OP MAAT VAN ELKE SLAPER

**KOM LANGS EN
ONTDEK GRATIS
UW SLAAP-DNA®**

Iedereen heeft een ander lichaam. Daarom biedt Sleepy u een persoonlijke slaapoplossing: een Ergosleep® boxspring, helemaal in lijn met uw SLAAP-DNA®. Niet alleen mooi, maar vooral ook uniek en in een handomdraai afgestemd op uw lichaamsprofiel.

ERGO SLEEP®
IN LIJN MET UW SLAAP-DNA

Exclusief bij
Sleepy®

het leven is beter in een Sleepy bed

Sleepy GENT-OOSTAKKER

Antwerpsesteenweg 1124 • 9041 Gent-Oostakker

Aan afrit 3 van de R4, richting Zelzate • Tel. 09/355.98.01

Di-Vr: 9u30-18u30 • Za: 9u30-18u • Zo en Ma: gesloten • Open op afspraak.